

Ilves-Teatterin Yhdenvertaisuussuunnitelma 2019-2021

Päivitetty: 22.11.2020

Tämä tiedosto sisältää Ilves-Teatteri ry:n Yhdenvertaisuussuunnitelman. Se koostuu seuraavista osista:

1. Mitä yhdenvertaisuustiimi tekee ja keitä siihen kuuluu?
2. Määritelmät
3. Yleiset toimintamallit
4. Turvallisemman tilan ohjeistus
5. Tilannekatsaus
6. Lähteet ja kiitokset

Jokaisen teatterissa toimivan tulee perehtyä suunnitelmaan. Tämä koskee kaikkia uusia jäseniä ja myös väliaikaisesti talossa toimivia ulkopuolisia tekijöitä. Esimerkiksi yksittäiset produktioiden vetäjät ovat vastuussa siitä että talon ulkopuoliset suunnittelijat/esiintyjät perehtyvät seuraaviin tietoihin - tai vastaavasti jäsenistö on vastuussa, kun uusi ohjaaja valitaan jäsenkokouksessa. Ulkopuolisille kävijöille avoimia tapahtumia taas koskevat omat periaatteet, jotka löytyvät kohdasta 3.

1. Mitä yhdenvertaisuustiimi tekee ja keitä siihen kuuluu?

Ilves-Teatterin hallitukseen valittiin ensimmäistä kertaa yhdenvertaisuusvastaavan uusi pesti vuodelle 2019. On tarkoitus, että vastaava valitaan tulevaisuudessa vuosittain kuten muukin hallitus.

Yv-tiimiin voi myös olla yhteydessä jos oma, toisen tai yleinen kohtelu/käyttäytyminen/toimintamallit teatterilla mietityttää. Tiimi ei kuitenkaan toimi varsinaisena riitojen ratkaisijana tai yksilöiden välisten (tasapuolisten) sotkujen selvittäjänä. Jos kyseessä taas on teatterilla toimiessa tapahtunut syrjintä tai muu vallankäyttö tai eriarvoinen kohtelu, yv-vastaavaan voi ja kannattaakin olla yhteydessä. Vuoden 2019 yhdenvertaisuusvastaava on Oliver Härkönen. Varavastaavina toimivat Isa Hukka ja Martta Mäkinen.

Vuoden 2020 yhdenvertaisuusvastaava on Oliver Härkönen. Varavastaavina toimivat Suvi Laukkanen ja Tinja Nerikko.

2. Määritelmät

Ensiksi on tärkeä pitää mielessä, että seksuaalisesta häirinnästä, erilaisesta syrjinnästä, uhkailusta ja eri väkivallan muodoista on säädetty laissa. Häirintä- ja väkivaltatilanteissa ota aina yhteyttä viranomaisiin.

a) Eriarvoistava kohtelu ja syrjintä

Syrjintä voi olla suoraa tai epäsuoraa. Se voi olla tarkoitettua tai tahatonta. Esimerkiksi esteellisyys, häirintä, seksuaalinen häirintä, toisen itsemäärättelyoikeuden ohittaminen ja kehoitus syrjintään ovat myös syrjinnän muotoja.

Syrjintä ja eriarvoistava kohtelu on sitä, että henkilöä (tai ihmisryhmää) kohdellaan epäoikeudenmukaisesti, eriarvoisena, toiseuttavasti tai loukkaavasti tiettyyn ominaisuuteen liittyen. Näitä ominaisuuksia ovat esim:

vakaumus, sukupuoli ja sen ilmaisu, seksuaalinen suuntautuminen, perhe- ja lähisuhdemuodot, kyvykkyys, etnisyys, kieli, koulutustausta ja varallisuus.

Suoraan syrjivän toiminnan ja käytöksen lisäksi tulemme usein ylläpitäneeksi syrjiviä käytänteitä, mielikuvia ja rakenteita huomaamattamme, esim. kulttuurinen appropriaatio. Olisi tärkeää kehittyä yhteisönä tämän kaltaisten asioiden tunnistamisessa, jotta vältämme erilaisten sortavien rakenteiden toistamista ja ylläpitämistä.

Eriarvoistavaa kohtelua ja syrjintää ei ole:

haastavien asioiden käsittely; henkilöiden keskinäinen riitely; vahvat erimielisyydet; yhteinen leikki, jonka molemmat osapuolet ovat hyväksyneet tai positiivinen erityiskohtelu eli perusteltu erilainen kohtelu, jonka tavoitteena on esimerkiksi parantaa haastavassa asemassa olevan ihmisryhmän tilannetta.

b) Kiusaaminen

Kiusaaminen on nimenomaan toistuvaa ja jollain tasolla tahallista tai tarkoituksellista toimintaa. Kiusattu määrittelee tuntuuko toiminta kiusaamiselta.

Kiusaaminen voi olla esimerkiksi jatkuvaa ulossulkemista, eristämistä, nimittelyä, vähättelyä, juoruilua, pilkkaamista, nöyryyttämistä, perusteetonta ja/tai kohtuutonta arvostelua, työtehtävien epäoikeudenmukaista jakamista, aggressiivista suhtautumista, äänen korottamista tietyille ihmiselle/ryhmälle, uhkailua, painostusta tai yksilön ulossulkemista yhteisestä päätöksenteosta.

Kiusaamista ei ole:

epämiellyttävältä tuntuvien yhteisten asioiden käsittely, (tasavertaisessa asemassa olevien henkilöiden) riitely, vahvat erimielisyydet, kyvyttömyys ymmärtää toisen tunteita jossain tilanteessa, kiusoittelu, yhteinen leikki tai kertaluontoinen huono käytös.

c) Häirintä

Häirintä on toimintaa, joka häiritsee, loukkaa ja/tai ahdistaa henkilöä, johon se kohdistuu. Se on lain ja hyvien tapojen vastaista toimintaa, jota ei tule hyväksyä eikä sivuuttaa. Häirintä voi olla seksuaalista tai kohdistua esim. sukupuoleen tai muihin kohdassa 2. a) mainittuihin ominaisuuksiin.

Häirintä ilmenee esimerkiksi nöyryyttämisenä, alentamisena, halventamisena, painostamisena, nolaamisena, haukkumisena ja yksilön erilaisten rajojen rikkomisena.

Seksuaalinen häirintää voi olla esimerkiksi ei-toivotut...

...seksuaalissävytteiset ja vihjailevat vitsit,

...vihjailu,

...tuijottaminen,

...ehdottelu,

...seksuaalissävytteiset soitot ja viestit,

...kehoa ja pukeutumista koskevat huomautukset,

...koskettelu ja lähentely.

Häirinnän kohde määrittelee onko käytös toivottua vai häiritsevää ja loukkaavaa. Kaikilla teatterin toiminnassa olevilla henkilöillä on oikeus omiin rajoihin, niin fyysisiin kuin sosiaalisiin/psykkisiin.

Häirintää ei ole:

kaikille osapuolille sopiva vitsailu tai erilaisten näkemysten ja konfliktien käsittely.

3. Yleiset toimintamallit

Nämä toimintamallit ylläpitävät ja edistävät parempaa yhdenvertaisuutta Ilves-Teatterissa. Malleja ovat esim. turvallisemman tilan ohjeistus, tapahtumien markkinointiin liittyvät esteettömysohjeistukset, ja tieto siitä miten tulee toimia häirintätilanteissa, jne.

a) Produktiohaut ja yhdenvertaisuus

Ilves-Teatterin proggiksen ohjaajaksi (tai muuksi vetäjäksi) haluavan tulee sitoutua yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

- Tämä varmistetaan siten, että jokaisen produktiohaun yhteydessä kysytään erikseen onko vetäjä sitoutunut noudattamaan suunnitelmaa.
- Lisäksi kysytään millä tavoin hakija aikoo edistää yhdenvertaisuuden toteutumista. Tässä esimerkkinä kevään 2019 uusien produktion ohjaushakuun liitetty kysymys:

Miten varmistan työryhmän tasapuolisen ja kunnioittavan kohtelun harjoitus- ja esitystilanteissa? (minimipituus 150 sanaa, max. 1 A4-arkki)

b) Esteettömyys

Teatterimme on monille henkilöille esteellinen ja tästä on tärkeää olla tietoinen.

Esteellisyyttä on monenlaista: sosiaalista, rakenteellista, psyykkistä, taloudellista ja fyysistä.

Teatterin on syytä purkaa näitä parhaansa mukaan.

Positiivinen esimerkki: Kellariteatterin produktio Tyttö & Tanssiva Karhu järjesti 4. huhtikuuta 2019 “aistiystävällisen” näytöksen joka siis sopii paremmin esimerkiksi monille autismin kirjon henkilöille. Näytöksessä ei käytetty vilkkuvia valoja, savua tai kovia ääniä. Lisäksi kaikki tarvittavat omat apuvälineet rohkaistiin tuomaan paikalle.

Myös Ilves-Teatteri on fyysisesti esteellinen ja siksi todella haastava tila esimerkiksi pyörätuolin ja muiden apuvälineiden käyttäjälle. Produktioiden ja jäsenten tulee tehdä aina parhaansa niissä puitteissa mitä pystymme!

Tämä siis tarkoittaa esim. sitä, että tapahtumissa on kattavat fyysisen esteellisyyden ja muun esteellisyyden (vilkkuvat valot, savua, jne.) tiedot. Toinen esimerkki: jos produktio saa viestin vaikkapa rollaattorin käyttäjältä, joka haluaisi apua päästäkseen tilaan, produktion jäsenten tulee mahdollisimman selkeästi, ystävällisesti ja tehokkaasti auttaa kyseinen henkilö tilaan juuri hänen ohjeistamallaan tavalla.

Yllä olevien käytäntöjen lisäksi parannamme yhdenvertaisuutta ja esteettömyyttä kirjaamalla produktioidemme tietoihin sisältövaroitukset katsojien saataville.

Sisältövaroituksia vaativat aiheet ovat esimerkiksi;

voimakkaat valotilanteet

vilkkuvat valot

voimakkaat äänet

teatterisavu

yliherkkyttä aiheuttavat komponentit (huomioi esim. allergiat!)

aistiylherkkyttä aiheuttavat komponentit

alastomuus ja seksi

näyttömötaistelu ja väkivalta

aseet

itsensä vahingoittaminen ja kuolema

mielenterveys

seksuaalinen häirintä ja raiskaus

poliittiset ääriliikkeet

vallan väärinkäyttö ja alistaminen

trans- ja homofobia

rasismi

misogynia

ableismi

Jos sinulla on kysyttävää sisältövaroituksista tai kaipaat apua, ota rohkeasti yhteyttä yhdenvertaisuusvastaavaan.

c) Kaikki ulostulot ja markkinointi: esteettömyys & turvallisempi tila

Kaikkiin teatterin ulostuloihin, eli esim. produktioiden tai tapahtumien markkinointiin ja tiedotteisiin, tulee sisällyttää (1) esteettömyystiedot. Lisäksi kaikkien tapahtumien kuvaukseen/markkinointiin tulee kirjata (2) Turvallisemman tilan ohjeet lyhyesti.

(1) TILA & ESTEETTÖMYYS

Ilves-Teatteri on esteellinen tila, jossa on portaita, kynnyksiä (k. 15 cm) & kalteva sali. WC-tilat ovat esteelliset. Jos käytät liikkumisen apuvälineitä, ole meihin yhteydessä, autamme mielellämme tilaan saapumisessa. WC:t ovat sukupuolineutraalit.

Lisäksi tässä kohtaa kerrotaan, jos esityksessä käytetään vilkkuvia valoja, savua, jne.

TURVALLISEMMAN TILAN PERIAATTEET LYHYESTI

Vältä olettamuksia liittyen esimerkiksi sukupuoleen, etnisyyteen, seksuaaliseen suuntautumiseen, ikään tai kyvykkyyteen.

Pyri tiedostamaan, miten toimit tilassa: miten puhut, miten kosketat ja katsot muita. Lopeta tai muuta käytöstäsi, mikäli joku kokee sen loukkaavana.

d) Tapahtumat (esim. lyhytteatterifestarit ja muut avoimet tapahtumat)

- Tapahtumassa tulee olla ainakin yksi järjestäjä paikalla, joka pitää koko tapahtuman ajan jonkinlaista tunnistettavaa merkintää siitä että häntä voi lähestyä ongelmatilanteessa, esim. nimilappu tai ilveshuppari ja nimikyltti.
- Turvallisemman tilan ohjeet lyhyesti -infolapun tulee olla esillä kaikissa tiloissa, joissa tapahtuma järjestetään.
- Esimerkiksi lyhytteatterifestareilla, joihin tulee esiintymään ja osallistumaan talon ulkopuolisia jäseniä, tulee varmistaa että kaikki esiintyjiksi valitut noudattavat turvallisemman tilojen ohjeita. Esimerkki: Ilves Lives 2019 -festareiden esiintyjien ilmoittautumislomakkeessa oli seuraavanlainen pakollinen kysymys:

Sitoutuuko koko työryhmäsi toteuttamaan Ilves-Teatterin "turvallisempien festareiden" periaatteita? Löydät periaatteet tämän lomakkeen alusta.*

e) Toiminta ongelmatilanteissa

Miten toimin erilaisissa yhdenvertaisuuteen liittyvissä ongelmallisissa tilanteissa?

- Jos koet ongelmia produktion sisällä, kannattaa ensiksi keskustella esim. luotettavan työryhmäläisen, ohjaajan tai koko työryhmän kanssa. Yhdenvertaisuusvastaava voi tarvittaessa tulla keskusteluun mukaan. Älä jää yksin äläkä jätä kaveria yksin!
- Jäsenkokouksissa on myös hyvä yhdessä keskustella asioista, jotka koskettavat tai voivat koskettaa yleisesti koko jäsenistöä, esim. jos oma työryhmä on selvinnyt jostain haasteesta tai vaikkapa oivaltanut uuden yhdenvertaisuutta parantavan käytänteen. Keskustelu, läpinäkyvyys, rehellisyys ja tiedon jakaminen ovat edellytyksiä jäsenistön hyvinvoinnille.
- Jos jotain kunnioittavan ja yhdenvertaisen toiminnan vastaista on tapahtunut, voit ensin yrittää tunnistaa tapahtunutta tämän suunnitelman alussa olevien määritelmien kautta. Ota sitten tarvittaessa yhteys yhdenvertaisuusvastaavaan (Oliver Härkönen) yhdenvertaisuus@ilvesteatteri.fi. Kaikki viestit ovat luottamuksellisia!
- Sinulla on myös mahdollisuus jutella yhdenvertaisuusvastaavan kanssa kasvokkain tarpeen tullen. Voimme miettiä yhdessä ratkaisua yhdenvertaisuuspulmiin.
- Jos sinun tarvitsee saada yv-vastaavaan yhteys anonyyminä asian arkaluontoisuuden takia, voit ottaa vastaavaan yhteyttä nimettömän lomakkeen kautta.
Linkki lomakkeeseen:
- Pidäthän mielessä seuraavat yhteystiedot:
 - puh. 112 yleinen hätänumero
 - www.poliisi.fi
 - www.syrjinta.fi koko Suomen yhdenvertaisuusvaltuutetun sivusto, josta saat lisätietoja ja valtuutetun yhteystiedot
 - www.naistenlinja.fi kaikille väkivaltaa kokeneille tai siitä huolestuneille naisille (ja myös sateenkaarihenkilöille)
 - puh. 09 2525 0111 Valtakunnallinen mielenterveyden kriisipuhelin, lisätietoja: www.mielenterveysseura.fi

4. Turvallisemman tilan ohjeistus

eli miten teatterilla (sen tapahtumissa, harjoituksissa, tilaisuuksissa) toimitaan

VASTUU

- Teatterimme toiminta perustuu vapaudelle ja luovuudelle, ja se tuo mukanaan myös vastuun toisistamme ja taiteellisista töistämme.
- Emme käytä syrjivää, alistavaa, sortavaa ja loukkaavaa terminologiaa (erilaiset slurrit ja haukkumasanat) edes esimerkeissä tai kuvailutarkoituksissa.
- Otetaan vastuu puheistamme muutenkin: puhutaan toisistamme selän takana hyvää eikä levitetä perättömiä tai luottamuksellisia tietoja.
- Joskus epäonnistumme sanomisissamme ja se on inhimillistä! Kannetaan kuitenkin sanoistamme ja teoistamme vastuu, ja sanallistetaan erehdykset.
- Pahoitellaan kun siihen on tarvetta.
- Jos todistaa tilannetta, joka vaikuttaa ahdistavan tai uhkaavan kaveria, siihen tulee puuttua. Voi aina esimerkiksi liittyä seuraan ja ystävällisesti kysyä: hei, anteeksi, mitä tässä tapahtuu, ymmärsinkö oikein että teit näin?

RAJAT

- Ei tarkoittaa ei.
- Jos joku kokee henkilön käytöksen eriarvoistavana, loukkaavana tai häiritsevänä, ja pyytää henkilöä muuttamaan käytöstään, hlön tulee muuttaa sitä.
- Jokainen kertoo itsestään ja taustastaan vain itselleen sopivaksi kokemansa asiat. Toisen henkilön taustaa tai ominaisuuksia ei kyseenalaisteta.
- Kaikilla on oikeus rajoihin. Esimerkiksi toisen koskettamisesta tulee neuvotella eikä olettaa, että kaikki haluavat harjoituksissa osallistua kasassa möyrimiseen, tai tulla halatuksi bileissä. Jos joku kieltäytyy esim. halaamasta, tästä ei tehdä numeroa vaan ystävällisesti kunnioitetaan hlön rajoja.

ENNAKKOLUULOT

- Vältetään oletuksia liittyen mm. sukupuoleen, kyvykkyyteen, etnisyyteen, identiteettiin, seksuaaliseen suuntautumiseen jne.
- Ennakkoluuloja ja oletuksia on meillä jokaisella, mutta niitä ei ole tarpeen esittää ääneen (paitsi jos tilanteessa on kyse ennakkoluulojen yhteisestä purkamisesta ja kyseenalaistamisesta).

ETUOIKEUDET

- Etuoikeuksia on joskus vaikeaa tunnistaa, mutta jokaisella meistä on joitakin etuoikeuksia. Ne voivat liittyä luokkaan, ihonväriin, etnisyyteen, sukupuoleen, taloudelliseen tilanteeseen, terveyteen, kyvykkyyteen, kieleen ja erilaisiin valta-asemiin (opiskelupaikat, tunnustukset, apurahat, verkostot, työpaikat).
- Tunnistamme, että etuoikeudet vaikuttavat ajatuksiimme ja tekoihimme, ja muistamme, että kaikilla ei ole samoja etuoikeuksia. Pyrimme toimimaan niin, että emme pönkitä omia etuoikeuksiamme vaan annamme muille tilaa.
 - Esimerkki 1: jos henkilöllä on valtaa ja sukupuoleensa tai etnisyyteensä liittyvän etuoikeuden takia, hän voi tarkkailla omaa tilanottoaan, keskittyä kuuntelemiseen ja rohkaista muita erilaisista syistä hiljaisempia tyyppisiä ilmaisemaan itseään.
 - Esimerkki 2: ei mennä jokaisissa treeneissä pelaamaan innoissaan jalkapalloa, jos yksi hlö on liikuntarajoitteinen eikä pysty osallistumaan jalkapalloon. Sen sijaan keksitään muita yhteisiä pelejä ja myös keskustellaan asiasta avoimesta.
 - Esimerkki 3: pääsykokeissa ei odoteta, että kaikki hakijat automaattisesti pystyvät tekemään kaikki liiketehtävän liikkeet samalla tavalla.

TILAA TUNTEILLE

- Tarkka ja myötätuntoinen kuunteleminen on hyvän keskustelun lähtökohta.
- Tunnistetaan, että tietyt teemat tai toimintatavat ovat joillekin henkilökohtaisia. Jos henkilölle A jokin teema on “vain asia”, henkilölle B tämä voi olla jokapäiväinen taakka ja kokemus, eikä tätä tule vähätellä.
 - Esim. jos transhenkilö toivoo, että produktion työryhmässä ei sukupuolitettaisi turhaan, tätä keskustelua ei voi ohittaa sanomalla “jokainen puhuu miten puhuu, miksi toi nyt on niin iso juttu?”
- Ei vähätellä tunteita - hyväksytään ja kohdataan toisen tuntemukset ja reaktiot! Tunteitaan saa ilmaista kunhan ei vahingoita muita.

5. Tilannekatsaus

eli miten yhdenvertaisuus toteutuu teatterillamme tällä hetkellä?

Yhdenvertaisuuskysely toteutettiin vuoden 2019 jälkeen uudestaan vuonna 2020

- Vastaaajia kyselylle oli 26
- Yhdenvertaisuutemme on asteikoilla 1-5 noin asteikolla 4.

6. Lähteet ja kiitokset

Tämä suunnitelma on muotoiltu seuraavien asioiden pohjalta:

- a) Yhdenvertaisuuskysely 2019
- b.) Yhdenvertaisuuskysely 2020
- c) Yv-tiimin jäsenten omat pohdinnat ja kiinnostukset
- d) Seuraavat kirjalliset lähteet:

- UrbanApa & #StopHatredNow alustan julkaisemat eettiset ohjeet
- Ylioppilasteatterin turvallisemman tilan ohjeistus
- SAK: ”Kiusaaminen, häirintä ja syrjintä”
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun nettisivut

Olemme kaikki upeita, erehtyväisiä, viisaita ja tulemme erilaisista lähtökohdista.
Kunnioitetaan tätä ja kannustetaan kaikki toisiamme!

Rakkain terveisin,
yhdenvertaisuusvastaavat